

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 28/2017

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat John Tuflått

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22
nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning og
billighetserstatning etter forskrift 2. desember 2004
nr. 1563 om billighetserstatning for psykiske
belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner mv.

Beslutningsdato: 28. januar 2018

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Trond Jørgensen
Lars Christian Finstad

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften). Klagen gjelder også krav om billighetserstatning etter forskrift 2. desember 2004 nr. 1563 om erstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv.

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Klager tjenestegjorde i kontingent ██████ i i perioden ██████████ til ██████████.

Klager vokste opp i ██████████ sammen med foreldre og ██████ søsken. Klagers foreldre skilte seg da han var 13 år gammel og han flyttet etter dette til Østlandet med sin mor og sine søsken. Klager beskriver oppveksten som tøff og preget av mobbing og skolevansker. Klager beskriver også at han opplevde fysiske og psykiske overgrep fra sin far.

Klager avtjente førstegangstjeneste på ██████████ inntil han reise til ██████████ i november samme år. Tjenesten varte i tre måneder fra ██████████ til ██████████ og i denne perioden hadde han permisjon i Norge i to uker. Klager har trukket frem enkelte hendelser under FN-tjenesten som årsak til de psykiske plagene. Det vises til en hendelse, hvor klager opplevde å bli skutt på etter at det var blitt mørkt og at han måtte skyte tilbake med signalpistol. Klager beskriver også at han ved et annet tilfelle under kontrollposttjeneste ble siktet på med maskingevær og at en fenrik rev ham til side og vinket bilene forbi. Klager opplevde denne hendelsen som et signal fra fenriken om at han var ute etter å ta ham.

Klagers sterkeste opplevelse fra tjenesten har sammenheng med bakgrunnen for hvorfor han ble repatriert. I henhold til en rapport fra Militærpolitiet hadde klager den ██████████ drukket store mengder alkohol, hvor han deretter ble bedt av fenriken fra den foregående hendelsen om å legge seg. Klager hadde på dette tidspunktet beredskapsvakt. Klager kom da med trusler mot fenriken før han knakk sammen i gråt. Fenriken beskriver at klager hadde flere sammenbrudd under påvirkning av alkohol og at klager hadde vært både syk og deprimert etter at han kom tilbake fra perm i Norge, herunder hatt sterk hjemlengsel på grunn av en jente han muligens hadde gjort gravid. Klager fikk refs og ble ilagt bot for hendelsen og ble deretter sendt hjem til Norge. Klager har beskrevet dette som en følelse av å bli fratatt all ære og at «alt falt i grus».

I Forsvarets egenerklæringsskjemaer benyttet etter hjemkomsten fra ██████████, har klager krysset av for at han hadde opplevd et tilfelle av «Depresjon/tristhet», «Sterk frykt, angst», «Uvanlig irritabilitet, oppfarende», «Sterk rastløshet, overaktiv» og «Sterkt ønske om å være alene». Klager har også krysset av for at tjenesten hadde vært «Nokså hard» og at han var «Helt frisk».

Klager anfører at han fikk en depresjon i 2-3 måneder etter hjemkomsten fra ██████████ og hadde søvnproblemer i ytterligere noen måneder etter dette. Klager knytter plagene til tjenesten og at han hadde lavt selvbilde, følte på skam og mangel på ære, og at han slet i jobb i tiden etterpå og at han ikke ønsket å fortelle fastlegen om sine psykiske plager grunnet flauhet.

Klager var i sammenhengende arbeid fra 1980 til 2007. Arbeidsforholdene har vært mange og av kort varighet, og har hovedsakelig bestått av arbeid som ██████████ eller ██████████. Klager har ikke vært i arbeid siden 2008. Klager ble innvilget 100% uførepensjon uten yrkesskadefordeler med virkning fra 1. september 2013.

Klager har for øvrig hatt flere sykemeldinger, herunder en langvarig sykemeldingsperiode i 1997 på grunn av depresjon. Klager var også sykemeldt for depresjon i 2001 i forbindelse med et samlivsbrudd, og hadde enkelte sykemeldingsperioder i årene 2004 til 2007 som følge av depresjon.

Klager ble akutt psykisk syk i 2008 som følge av et nytt samlivsbrudd og oppsigelse fra jobben som bussjåfør. Klager gjennomgikk nevropsykologisk undersøkelse ved ██████████ og i rapporten datert 8. februar 2013 fremgår det at klager er av den oppfatning av at han er varig ufør på grunn av dårlig helse, men at det også kan være andre årsaker til dette enn kun depresjon.

Nevropsykolog [REDACTED] skriver i sin vurdering at «(...) *det er meget godt mulig at langvarig stress i oppvekst sammen med traumatiske opplevelser i [REDACTED] – kan ha medført noe som kan ligne på kompleks PTSD. Det er stresskomponenten over tid som er poenget her – slik at han får en nedsatt funksjon.*»

Krav om særskilt kompensasjon og billighetserstatning ble fremsatt for SPK i brev datert 22. mai 2015 fra advokat John Tuflått på vegne av klager.

I forbindelse med det fremsatte kravet om kompensasjon har SPK innhentet spesialisterklæring fra spesialist i klinisk psykologi Trond Ivar Hegge. Erklæringen datert 13. mars 2017 er avgitt i henhold til mandatet for den særskilte kompensasjonsordningen.

Psykologspesialist Hegge har i erklæringen konkludert med at klager har diagnosene F.10.2 *Alkoholavhengighet*, F.33.1 *Tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode moderat*, F.41.0 *Panikkilidelse med agorafobi*, og F.41.9 *Uspesifisert angstlidelse*. I erklæringen skriver Hegge videre at han «*sitter selv igjen med det inntrykk at det er over 50 % sannsynlig at hendelsene han har opplevd i [REDACTED] har forårsaket de plagene han har. Det fremkommer andre forklaringer i den innhentede informasjonen, men de vurderer jeg ikke som nødvendige og tilstrekkelige til å gi dette symptombylde.*

Jeg vil understreke at denne saken overgår det meste annet jeg har erfart i lignende saker i kompleksitet og momenter. Det er derfor ikke uten tvil jeg havner på denne konklusjonen (...)».

SPK ba i etterkant om en tilleggsuttalelse fra psykolog Hegge, hvor han ble bedt om å avklare årsaksspørsmålet mellom de aktuelle diagnosene og tjenesten i [REDACTED]. I tilleggserklæringen datert 8. mai 2017 understreker Hegge at han mener alkoholavhengigheten sannsynligvis må sees i sammenheng med hans måte å håndtere hendelsene i [REDACTED] på. Videre skriver han følgende: «*Jeg mener det er årsakssammenheng mellom hendelsene i [REDACTED] og den tilbakevendende depressive lidelsen (F.33.1). Dette synes å være hovedårsaken til skadelidtes reduserte deltakelse i arbeidslivet, også ved at det har bidratt til hans samlivsbrudd*».

I vedtak 18. mai 2017 avsto SPK klagers krav på kompensasjon etter både billighetserstatning og etter den særskilte kompensasjonsordningens del I og del II. SPK har begrunnet avslaget med at tjenesterelaterte belastninger har spilt en uvesentlig rolle som årsaksfaktor til utviklingen av klagers plager senere i livet. Etter SPKs vurdering har klagers psykiske plager sammenheng med andre ikke-tjenesterelaterte livsbelastninger i form av samlivsbrudd, flytting, savn etter sønn, somatiske plager samt jobbkonflikter. I vedtaket har SPK ikke vurdert om kravet er foreldet.

Advokat Tuflått har på vegne av klager påklaget vedtaket 15. august 2017. Det anføres at psykolog Hegge har funnet at det er årsakssammenheng mellom FN-tjenesten og klagers varige medisinske invaliditet på mellom 35-54%. Klager er videre ikke enig i at det er refs, bot og hjemsendelse i forbindelse med enkelthendelsen den 3. februar 1985 som har preget ham mest i ettertid.

SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er derfor oversendt klagenemnda for behandling.

Skadelidte deltok ikke under nemndsmøtet, men var representert av sin advokat. En representant for SPK var også tilstede.

2. Klagenemndas vurdering

Det er en forutsetning for behandling av saken at kravet ikke er foreldet. SPK har ikke anført foreldelse. Nemnda kan på selvstendig grunnlag vurdere dette.

Foreldelsesbestemmelsen i forskriften § 11 har følgende ordlyd:

«Krav om kompensasjon etter denne forskrift foreldes tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato.

For øvrig gjelder lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer.»

Forskriften henviser til de generelle reglene om foreldelse etter lov-1979-05-18-18 (foreldelsesloven). Etter foreldelsesloven § 2 fremgår det at den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Loven opererer også med enkelte særskilte foreldelsesfrister for spesielle krav. Foreldelsesloven § 9 angir blant annet en særskilt foreldelsesfrist ved krav på skadeserstatning.

Det er nemndas oppfatning at foreldelsesfristens utgangspunkt skal beregnes etter foreldelsesloven § 9 første ledd. Av foreldelsesloven § 9 første ledd første punktum fremgår det at:

«Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.»

Formuleringen er i rettspraksis formulert som et spørsmål om når klager hadde oppfordring til å gå til saksanlegg med utsikt til et positivt resultat, jf. blant annet Rt. 1992 s. 603. Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 11 vil foreldelsesfristen likevel tidligst begynne å løpe fra ikrafttredelsestidspunktet for ordningen. Dette var 1. januar 2010. Klager fremsatte krav om kompensasjon og billighetserstatning 22. mai 2015. Kravet er dermed som utgangspunkt fremsatt for sent. Spørsmålet er om klager hadde tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige slik at han på et tidligere tidspunkt kunne ha fremsatt krav.

Det følger av Rt. 1998 s. 587 at utsikten til et positivt resultat må ses i lys av de rettskraftvirkninger som er knyttet til en dom om erstatning, og en mulighet for et positivt resultat er ikke nok. Fra Rt 1998 s 587 hitsettes (s 593):

«For at det skal foreligge en konstaterbar skade, må den ha nedfelt seg i symptomer som er påviselige. Kanskje især når det gjelder skader som ikke kan registreres ved objektive ortopediske eller nevrologiske funn (...) vil symptombildet kunne gi grunnlag for ulike oppfatninger med hensyn til diagnose, alvorlighetsgrad, varighet mv. Ulikhetene vil også kunne bero på om skadelidte er blitt undersøkt av spesialist eller av allmennpraktiserende lege. Dette reiser spørsmålet om hva slags undersøkelser det er rimelig å kreve at en skadelidt må undergå med sikte på å bringe skaden på det rene.»

Etter nemndas syn hadde klager tilstrekkelig kunnskap om skaden og den ansvarlige til at han kunne ha fremsatt krav på et tidligere tidspunkt. Til tross for at klager i all hovedsak har fungert i arbeidslivet frem til 2007, viser sykdomshistorikken at klager tidlig har satt sine psykiske plager i sammenheng med FN-tjenesten. Det fremstår derfor som rimelig å kreve at kravet hadde vært fremsatt på et langt tidligere tidspunkt enn 22. mai 2015. Etter nemndas vurdering er kravet dermed foreldet.

Nemnda tiltrer for øvrig SPKs vurderinger og konklusjon i vedtaket.

Klagen tas med dette ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på kr. 38 062,00 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 15,00 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. Statens pensjonskasses vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 38 062,00 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 2. april 2019

Anne Stine Eger Mollestad
Leder for klagenemnda